

Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрлігі
«Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті» КеАҚ
Журналистика кафедрасы

ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ БАҒДАРЛАМАСЫ
6В03201 – Журналистика және ақпарат білім бағдарламасы

Атырау, 2023

Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім министрлігі

«Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті» КеАҚ

Бекітемін
Академиялық мәселелер
жөніндегі проректор

А.Е. Чукуров

» 01 2023 ж.

ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ БАҒДАРЛАМАСЫ

6В03201 – Журналистика және ақпарат білім бағдарламасы студенттері үшін

Бағдарлама білім алушыларды қорытынды аттестаттауды өткізу ережелері негізінде әзірленген (СМЖ №025)

Құрастырушылар:

қауым. профессор Мукашева М.Т. *M. T. Mukasheva*

аға оқытушы Балмағамбетов И.Қ. *I. Q. Balmagambetov*

аға оқытушы Жұмабаева А.Қ. *A. Q. Zhumbayeva*

Кафедра мәжілісінде ұсынылған

Хаттама № 6 «20» 01 2023 ж.

Кафедра меңгерушісі *M. T. Mukasheva* М.Т.Мукашева

Факультеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданған

«26» 01 2023 ж. Хаттама № 5

ОӘК төрағасы *B. B. Korghan* Қорған Б.Б.

КЕЛІСІЛДІ

Факультет деканы *B. B. Korghan* Б.Б.Қорған « » 2023 ж.

ББАСАЖДҚК басшысы *Z. O. Sulaymenova* Ж.О.Сулейменова «30» 01 2023 ж.

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданған

«30» 01 2023 ж. Хаттама № 3

1. Қорытынды аттестаттаудың мақсаты мен міндеттері

6B03201 "Журналистика және ақпарат" білім бағдарламасы бойынша жоғары білім беру стандартына сәйкес қорытынды аттестаттау студенттерді даярлаудың қорытынды және міндетті кезеңі болып табылады. 6B03201 - "Журналистика және ақпарат" білім беру бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттау мынадай түрлердің аттестациялық сынақтарынан тұрады:

- кешенді емтихан (немесе дипломдық жұмыс).

Қорытынды аттестаттаудың мақсаттары:

Оның мақсаты - студенттің бакалавр біліктілігіне сәйкес келетін кәсіби міндеттерді шешуге теориялық және практикалық дайындығын анықтау, болашақ журналистің кәсіби құзыреттілік деңгейін анықтау. Қорытынды емтихан кешенді, интеграцияланған сипатқа ие және түлектің кәсіби проблемаларды бағдарлау және оған сәйкес практикалық мәселелерді шешу қабілетін тексеруді қамтиды.

Қорытынды аттестаттаудың міндеттері:

- түлектердің білім деңгейі мен дағдыларын объективті бағалау;
- түлектердің негізгі білім беру бағдарламаларын игеру сапасын бағалау;
- ЖОО-да оқудың барлық мерзімі ішінде түлектердің дербес жетістіктерін есепке алу.

2. Қорытынды аттестаттауға енгізілетін құзыреттіліктер

ҚА барысында білім алушылар келесі құзыреттіліктерінің қалыптасқанын көрсетуі тиіс

- қазіргі заманғы БАҚ жүйесінің жұмыс істеу принциптерін және оның қоғаммен өзара іс-қимылын түсіну үшін жалпы гуманитарлық, әлеуметтік және экономикалық ғылымдар саласындағы базалық білім;

- ақпарат көздерінің қазіргі заманғы жүйесін бағдарлай білу, ақпаратты алудың, сақтаудың және өңдеудің негізгі әдістерін, тәсілдері мен құралдарын білу және меңгеру, интернетте жұмыс істей білу және оның ресурстарын пайдалану, іздеу жүйелерін пайдалану;

- отандық және шетелдік журналистика тарихының негізгі бөлімдерін білу және ол дағдылардың қазіргі заманғы БАҚ тәжірибесі үшін маңызы;

- БАҚ жүйесін қалыптастырудың базалық қағидаттарын және Қазақстандағы БАҚ жүйесінің жұмыс істеуінің қазіргі заманғы шындықтарын және оның инфрақұрылымын түсіну;

- қазіргі журналистика мен журналистика ғылымында қабылданған негізгі теориялық және қолданбалы терминдер мен ұғымдармен жұмыс істей білу;

- бастапқы жазу, талдау дағдыларын меңгеру

2.1. Әмбебап (базалық) құзыреттіліктер (ӘҚ):

Әмбебап (базалық құзыреттілік) – маманның әмбебап, зияткерлік, коммуникативтік, эмоционалды және еріккүштік қасиеттерге (білім, дағдылар, қасиеттер мен қабілеттер) негізделген кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті.

- Ақпаратты іздеуді, сыни талдауды және синтездеуді жүзеге асыруға, қойылған міндеттерді шешу үшін жүйелік тәсілді қолдануға қабілетті. (ЖҚ-1)

- Қойылған мақсат шеңберіндегі міндеттер шеңберін анықтауға және қолданыстағы құқықтық нормаларға, қолда бар ресурстар мен шектеулерге сүйеніп отырып, оларды шешудің оңтайлы тәсілдерін таңдауға қабілетті. (ЖҚ-2)

- Бұл әлеуметтік өзара әрекеттесуге және командадағы рөлін жүзеге асыруға қабілетті. (ЖҚ-3)

- Іскерлік коммуникацияны ауызша және жазбаша түрде Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінде және шет тілінде жүзеге асыруға қабілетті. (ЖҚ-4)

- Қоғам әлеуметтік-тарихи, этикалық және философиялық контексте қоғамның мәдениетаралық әртүрлілігін қабылдай алады. (ЖҚ-5)
- Өз уақытын басқаруға, өмір бойы білім беру принциптері негізінде өзін-өзі дамыту траекториясын құруға және жүзеге асыруға қабілетті. (ЖҚ-6)
- Дене шынықтыру әдістері мен құралдары арқылы толыққанды әлеуметтік және кәсіби қызметті қамтамасыз ету үшін салауатты өмір салтына бағдарлау. (ЖҚ-7)
- Академиялық адалдық қағидаттары негізінде ғылыми зерттеулер, эксперименттер жүргізу, әртүрлі жұмыс түрлерін жазу және таныстыруға қабілетті. (ЖҚ-8)

2.2. Жалпыкәсіптік құзыреттер (ЖКҚ):

Жалпы кәсіби құзыреттілік-маманның кәсіби қызметті тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін ықпалдастырылған білім, дағдылар мен тәжірибе, сондай-ақ жеке қасиеттер негізінде кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті.

- Орыс және шет тілдерінің нормаларына, өзге де белгі жүйелерінің ерекшеліктеріне сәйкес қоғам мен индустрия талап ететін медиатекстерді, және (немесе) медиа өнімдерді және (немесе) коммуникациялық өнімдерді құруға қабілетті. (ЖКҚ-1)
- Құрылатын медиатекстерде және (немесе) медиа өнімдерде және (немесе) коммуникациялық өнімдерде оларды жан-жақты қамту үшін қоғамдық және мемлекеттік институттардың даму тенденцияларын ескеруге қабілетті. (ЖКҚ-2)
- Отандық және әлемдік мәдениеттің әр түрлі жетістіктерін медиа мәтіндерді, (немесе) медиа өнімдерді және (немесе) коммуникациялық өнімдерді құру процесінде қолдануға қабілетті. (ЖКҚ-3)
- Қоғам мен аудиторияның кәсіби қызметтегі сұраныстары мен қажеттіліктеріне жауап бере алады (ЖКҚ-4).
- кәсіби қызметте өңірдің, елдің және әлемнің медиакоммуникациялық жүйелерінің даму үрдістерін олардың жұмыс істеуінің саяси және экономикалық тетіктеріне, реттеудің құқықтық және этикалық нормаларына сүйене отырып ескеруге қабілетті. (ЖКҚ-5)
- Құрал кәсіби қызметте заманауи техникалық құралдар мен ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана алады. (ЖКҚ-6)
- Әлеуметтік жауапкершілік қағидаттарын сақтай отырып, өзінің кәсіби қызметінің әсері мен салдарын ескеруге қабілетті. (ЖКҚ-7)

2.3. Кәсіптік құзыреттер (КҚ):

Кәсіби құзыреттілік – маманның нақты білім, білік, дағды негізінде таңдалған қызмет саласындағы кәсіби міндеттер жиынтығын шешу қабілеті.

журналистік авторлық

- Өзекті тақырыптарды, жарияланымдар үшін мәселелерді таңдау, ақпарат жинау әдістерін білу, оны тексеру және талдау;
- Бөлінген уақыт бюджеті шеңберінде әртүрлі мультимедиялық платформаларға орналастыру үшін бұқаралық ақпарат құралдарының түріне байланысты әртүрлі символдық жүйелерді (ауызша, фото -, аудио -, бейне -, графикалық) пайдалана отырып, белгілі жанрларда, форматтарда бұқаралық ақпарат құралдары үшін материалдар жасау мүмкіндігі.

Редакторлық

- Медиа мәтіндерді талдау, бағалау және редакциялау, оларды әртүрлі типтегі БАҚ қабылдаған нормаларға, стандарттарға, форматтарға, стильдерге, технологиялық талаптарға сәйкестендіру мүмкіндігі.

жобалық-Талдамалық

- жергілікті авторлық медиа жобаны әзірлеу, БАҚ тұжырымдамасын әзірлеуге, талдауға және түзетуге қатысу мүмкіндігі.

өндірістік-технологиялық

- баспа басылымының, теле-, радиобағдарламаның, мультимедиялық материалдың қазіргі заманғы технологиялық материалдарға сәйкес шығарылуының өндірістік процесіне қатысу қабілеті

3. Қорытынды аттестаттау көлемі, құрылымы және мазмұны

Университетте қорытынды аттестаттау дипломдық жұмысты (жобаны) қорғау немесе кешенді емтиханды тапсыру түрінде өткізіледі. Қорытынды аттестаттау кемінде 12 академиялық кредитті құрайды. ҚА ұзақтығы – 6 апта.

Білім беру бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттау мыналарды қамтиды:

- дипломдық жұмысты (жобаны) дайындау және қорғау;
- кешенді емтихан тапсыруға дайындық және тапсыру.

3.1 Кешенді емтихан

Кешенді емтиханның мақсаты – түлектің кәсіби дайындық деңгейін және оның кәсіби қызметі саласындағы практикалық мәселелерді шешуге қабілеттілігін анықтау.

Кешенді емтихан алдында білім алушыларға қорытынды аттестаттауға шығарылатын мәселелер бойынша кеңес беру жүргізіледі.

Емтихан материалдарын гуманитарлық ғылымдар және өнер факультетінің Ғылыми кеңесі бекітеді. Емтихан билеттеріне факультет деканы мен кафедра меңгерушісі қол қояды.

Қорытынды емтихан билеттер бойынша ауызша, аттестаттау комиссиясының ашық отырысында өткізіледі. Билеттер бойынша емтихан өткізу кезінде емтихан тапсырушыға жауап беруге дайындалу үшін 1 сағат беріледі. Емтихан билетінің сұрақтарына білім алушы көпшілік алдында жауап береді. АҚ мүшелері қарастырылып отырған тақырыптар бойынша білім алушының білім тереңдігін анықтау мақсатында қосымша сұрақтар қоюға құқылы. Емтихан билетінің сұрақтарына ауызша жауап беру ұзақтығы 30 минуттан аспауы тиіс. Емтиханға жауап беруге дайындық барысында осы ҚА бағдарламасын және осы бағдарламаның 3.3-тармағында көрсетілген әдебиеттерді пайдалануға рұқсат етіледі.

3.2 Кешенді емтиханға шығарылатын сұрақтары бар пәндер тізбесі

1. Қазақ журналистикасы мен жаңа медиа тарихы;
2. Телерадиожурналистика;
3. Мультимедиялық журналистика;

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Жақып Бауыржан Публицистика негіздері. 2-бас.: оқу құралы, 2018.
2. Кудабай А.А., Шынгысова Н.Т. PR и реклама: хрестоматия, 2016.
3. Ошанова О.Ж. БАҚ заңнамасы және этика: оқу құралы, 2016.
4. Сұлтанбаева Г.С., Әлімжанова А.Б. Мультимедиялық журналистика: оқу құралы, 2016
5. Велитченко С.Н., Ложникова О.П., Нода Л.П. Выпуск учебной газеты, радиопрограммы и телепередачи: учебно - методическое пособие, 2017
6. Қабылғазы К. Телерадиожурналистика: теория, тәжірибе, түйін: оқулық, 2017.
7. Ибраева Г.Ж. Методы исследования журналистики: учебное пособие, 2017.
8. Кудабай А.А. Манипулятивные составляющие коммерческой рекламы: учебное пособие, 2017.
9. Ибраева Г. Зарубежная журналистика: учебное пособие, 2018.

10. Бекболатұлы Ж., Асқаров Н. Стилистика және редакциялау: ресми-іскерлік стиль: оқу құралы., 2018
11. Медеубекұлы С. Басылымды редакторлық әзірлеу ерекшеліктері: оқу құралы, 2018.
12. Әліқожа Б. Замансөз: дерек, оқиға және образ үндестігі: оқу құралы, 2018
13. Әбдіжәділқызы Ж. Тележурналистика: оқу құралы, 2018.
14. Жақсылықбаева Р.С. Журналистің мәтін жазу машығы: оқу құралы, 2018
15. Қабылғазина К. Қазақ телевизиясының тарихы: оқу құралы, 2018
16. Медеубекұлы С. Замансөз: генезис және типология: оқу құралы, 2018
17. Медеубекұлы Сағатбек Журналистік шеберлік: таным мен талғам. 2 том: хрестоматия, 2018.
18. Сұлтанбаева Г., Әліқожа Б. Медиа және ақпараттық сауаттылық: оқытушыларға көмекші құрал, 2018.
19. Абдраев М. Тележурналистиканың интеллектуалды құрылымы: оқу құралы, 2020.
20. Әлімжанова А.Б. Мультимедиалық журналистика: монография, 2020.
21. Барманқұлов М. Телевизия: ақша ма, әлде билік пе?: монография, 2020.
22. Ақынбекова А.Б. "Қазақ журналдары: тарихы, типологиясы, функциясы: монография, 2020.
23. Уайдин Ү. "Журналист әдебі: иман-инабат иірімдері және баспасөз: оқу құралы 2021.
24. Мукашева М.Т. История казахской журналистики: учебное пособие. 2018.

3.3 Кешенді емтиханда пайдалануға рұқсат етілген әдебиеттер тізімі (бар болса)
Кешенді емтиханда тек қана осы бағдарламаны пайдалануға рұқсат етіледі.

3.4 Кешенді емтиханға дайындық бойынша білім алушыларға ұсыныстар:

ҚАЗАҚ ЖУРНАЛИСТИКАСЫ МЕН ЖАҢА МЕДИА ТАРИХЫ

Әлемдік ақыл-ой мен журналистика ілімін ілгері дамытуға орасан зор ықпал етіп, өлшеусіз үлес қосқан қазақ публицистері хақында қызықты деректермен танысады. Ұлттық баспасөз тарихының тууы мен қалыптасуы, алғашқы көсемсөзшілер мен газет-журнал редакторлары, олардың шеберлік мектебінен тәлім алады. 1905 жылдан бергі кезең аралығындағы қазақ журналистикасының өткен жолы жөнінде кең және жан-жақты мағлұмат ұсыну;

Кіріспе. Ақпарат тарату мен сақтаудың алғашқы белгілері. Таңба мен таңбаға таңылған ақпарат. Дыбыстық тілден бұрынғы графикалық тілдің қалыптасуы. Жазу мен ақпараттың егіздігі. Ақпарат тарату мен сақтаудың эволюциялық жолы.

Ежелгі төрүк руникалық алфавитімен бәдізделген ескерткіштердегі ұлттық ақпараттың тегі мен түрлері. Ұлттық журналистиканың бастау көзі

Ежелгі төрүк руна алфавитімен бәдізделген Есік Алтын Адамы жанынан табылған күміс тостағандағы жазу мәтнінде (біздің жыл санауымызға дейінгі 5-6 ғасыр), Орхон, Енесай, Талас өзендері бойындағы тас бітіктерде сақталған журналистикаға тән белгілер. Білге қаған (683-734), Күлтегін (684-731), Тонықұқ, Күлі Чор, Мойын Чор, т.б. жәдігерлердегі сюжеттер мен оқиғалар желісі, образдар бейнесі мен жер-су атауларына байланысты суреттеулерден публицистік белгілердің нышанын, ақпарат таратудың көшпелілерге ғана тән ерекшеліктерін талдау.

XIX ғасырдың екінші жартысы мен XX ғасырдың басындағы қазақ мерзімді баспасөзі. «Тәржіман» газеті

XIX ғасырдың екінші жартысында (1860-1900) Қазақстанда патриархалдық-феодалдық жүйенің ыдырап, капиталистік қатынастардың пайда болуы - баспасөздің, қоғамдық ойдың дамуына айтарлықтай ықпалы. Шоқан Уәлихановтың хат, мақала, ғылыми мақалалары мен жолсапар очерктері, Ыбырай Алтынсариннің "Қазақ газеті" деп аталған

газет үлгісі мен "Оренбургский листок" газетінде жарияланған мақала, корреспонденция, очерктері және этнографиялық мақалалары, Абай Құнанбайұлының еңбек, білім, тәлім-тәрбие тақырыбына арналған өлеңдеріндегі публицистикалық сарын. Мерзімді баспасөзін қалыптастыруға тигізген әсері. 1883 жылғы көкек айының 10-күнінен бастап 1918 жылдың ортасына

«Фикир» («Пікір») газеті (1905-1907 жылдар)

1.1905 жылы 27 қарашада Орал қаласында жарық көрген "Фикир" газеті. Мерзімді баспасөздің редакторы әрі шығарушысы татар халқының аяулы перзенті Камиль Муттығұлұлы Тухфатуллиннің ұйымдастырушылық қабілеті. "Фикир" газетінің бірнеше санын қазақ тілінде жариялауы. 2. "Қазақ газеті" (1907 жыл). Оны шығарушылар мен авторлар құрамы. 3. "Серке" (1907 жыл) газеті. "Серке" газетінің қазақ баспасөзі тарихындағы маңызы. Газеттің шығуын тоқтатуға мәжбүрлеген себеп.

«Қазақстан» газетінің тарихи маңызы

"Қазақстан" газетінің (1911-1913 жылдар) бағыт-бағдары. Газеттің шығармашылық күші мен техникалық мүмкіндігі. Баспасөз құралын ұйымдастырудағы идея.

«Айқап» журналы және оның идеялық бағыты (1911 жылдың қаңтарынан 1915 жылдың қыркүйегіне дейін) Отандық кәсіби баспасөз бен көсемсөзшілерді қалыптастырудың мектебі.

«Қазақ» газеті (1913-1918). Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатұлы, Әлихан Бөкейханның қазақ баспасөзіне қосқан үлесі 1913 жылы 2 ақпанда Орынбор қаласында жарық көрген "Қазақ" газеті. Ұлттық жаңа тұрпатты баспасөздің үлгісі. Буын-буын кәсіби журналшылардың ұстаханасы. Салалық журналистика дамуының ұйытқысы. Мерзімді баспасөздің қалың бұқараға тарауын ұйымдастырушы әрі Бас редакторы Ахмет Байтұрсынұлы, газет жұмысының ыстық-суығын көтерген Міржақып Дулатұлы, саяси дем беруші Әлихан Бөкейхан шығармашылығының ерекшелігі.

«Айқап» журналы мен «Қазақ» газеті арасындағы айтыс "Айқап" пен "Қазақ" айтысы қазақ ақыл-ойы мен даналық пайымының дамуына даңғыл жол салған, жаңа сапалық деңгейге өтуінің бастау көзі. "Айқап" журналы мен "Қазақ" газеті кәсіби ұлттық журналистиканың ұстаханасы.

Қазақтың жалпыұлттық бағыттағы демократиялық басылымдары.

(1917-1918 жылдар). «Сарыарқа» газеті - 1917 жылы маусымның 15-нен бастап 1919 жылдың аяғына дейін Семей қаласында шығып тұрған ұлттық-демократиялық бағыттағы басылым. Газеттің аумалы-төкпелі саяси-әлеуметтік оқиғалар тұсында шығып тұруы және бірнеше редактор ауыстыруы.

«Бірлік туы» газеті (1917-18 жылдар) Ресей империясын қамтыған ұлы өзгерістер мен саяси дүрбелең жылдары шет аймақтағы қазақ қоғамының құлағы мен тілі қызметін атқаруы. Газеттің саяси ағартушылық бағыттағы жарияланымдары. Басылымды шығарудағы қиыншылықтар мен оны ұйымдастырудағы Мұстафа Шоқайұлының еңбегі.

«Алаш» газеті мен «Үш жүз» газеті. «Қазақ мұңы» газеті мен «Темір қазық» журналы

«Қазақ мұңы» газетін шығарудағы саяси-идеялық мақсат. Газеттің материалдық базасы мен ұйымдастырудың сыр-сипаты. «Темір қазық» журналының көркемдік-идеялық бағыты. «Алаш» газеті мен «Үш жүз» газетінің шығып тұрған уақытындағы қалыптасқан қоғамдық-саяси жағдай. Бас редакторы Көлбай Тоғысұлының идеялық көзқарас ұстанымы. Басылымдардың көркемдік-идеялық, тілдік-стильдік ерекшеліктері.

Алаш баспасөзі. «Абай», «Сана» қоғамдық-саяси және әдеби журналы, «Еркін қазақ», «Қазақ тілі» газеттері "Абай" журналының редакция алқасы. Авторлар құрамы. Онда жарияланған материалдар. «Сана» журналын шығарудағы мақсат. Басылымның тақырыптық, тілдік ерекшеліктері мен өзіне тән белгілері. «Еркін қазақ», «Қазақ тілі» газеттерінің көркемдік-идеялық бағыттары мен тарихи атқарған миссиясы.

Кеңестік баспасөздің тууы мен қалыптасуы. «Ақ жол» (1920-1925 жылдар), «Еңбекші қазақ» (1921 жылдан шыға бастады бүгінгі атауы «Егемен Қазақстан» газеті)

Аталған газеттердің кәсіби ұлттық журналистиканы дамытуға қосқан үлесі мен қоғамдық-саяси және мәдени-әлеуметтік мәселелерге араласудағы рөлі, ақпараттық саясаттағы ұстанымның саралануы мен даралануына тигізген ықпал күші. Баспасөз жанрлары мен тілінің дамуы. Мерзімді баспасөздегі кеңестік қызыл саясаттың ұлт зиялыларына іріткі салуы.

Мұстафа Шоқайұлы - көсемсөз шебері әрі редактор. Мұстафа Шоқай және "Яш Түркістан" журналы

Мұстафа Шоқайұлының "Яш Түркістан" журналында саяси аналитикалық талдау мақалаларға көбірек орын беруі. Журналды жарыққа шығару мен тақырып таңдаудағы басты ерекшеліктер. Мұстафа Шоқайұлы кеңестік коммунистік саяси жүйенің қазақ ұлтына, төрүктестес ұлт пен ұлыстардың қалыпты дамуына тигізген зиянын әшкерелеуде баспасөзді басты құрал етуі.

1920-30 жылдары кеңестік Қазақстанда орын алған қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени-рухани дағдарыстардың баспасөз бетіндегі көріністері.

1920-24 жылдар аралығын қамтыған Қазақстанда орын алған қолдан жасалған лениндік апаршылық пен 1930-34 жылдар аралығын қамтыған сталиндік апаршылық саясатының ұлттық баспасөз бетінде жазылу ұстанымы және оған қарсы қылмыстық жазаға тарту науқаны. 1920 жылдардың екінші жартысы мен 1930 жылдардағы рухани дағдарысқа мәжбүрлеген тұтынып келген жазу үлгісін ауыстырып, латын графикасын күшпен алдыру үдерісі және оған қарсы алаш арыстарының күресі.

Екінші дүниежүзілік соғыс жылдарындағы журналистика. Социализмнің кемелденген дәуіріндегі қазақ журналистикасының өркендеуі мен даму сипаты. Екінші дүниежүзілік соғыс жылдарында тылдағы еңбекшілер мен майдандағы сарбаздардың жеңіске жетуін рухтандырып, ерен еңбек пен ерліктің үлгісін көрсетуге қазақ журналистері мен көсемсөзшілерінің тигізген насихаттық ықпалы мен сөз қаруының күдіреті. Жалынды көсемсөз шеберлері мен майдандық қазақ газеттерінің шығармашылық қызметі.

Кеңестік тоқырау жылдары мен қайта құру дәуіріндегі қазақ журналистикасының ерекшелігі.

Тәуелсіздік жылдарындағы қазақ журналистикасының жаңашылдық өзгерістері.

ТЕЛЕРАДИОЖУРНАЛИСТИКА

Курстың жалпы сипаттамасы. Тележурналистиканың өзіндік ерекшеліктері

Тележурналистика – БАҚ-тың бір саласы, соның ішіндегі орасан зор мүмкіндіктерді иеленетін жүйе, ХХ – ғасырдың адамзат игілігіне ұсынған ұлы жаңалығы, адам баласының ой – санасына, көзқарасына тікелей әсер ететін идеологиялық құрал, рухани нәр мен эстетикалық әсер беретін өнердің өзгеше бір түрі, өркениетті әлемдегі саясат алаңы, аудиторияны зерттеумен айналысатын арнайы әлеуметтік институт, ақпаратты алу мен қабылдауды бейнелік сипатта жүзеге асыратын техникалық базадағы шығармашылық қызмет.

Телевизиялық журналистика тарихы

30-40 – жылдардағы экспериментальдық телехабарлар. 50-жылдардағы журналистік телевизия. 60-жылдардағы телепублицистика. 70 – жылдардағы бейнежазбаға негізделген телевизия. Қайта құру мен жариялылық кезеңіндегі телевизия. 90 – жылдардағы тәуелсіз мемлекеттер телеарналары. Қазіргі заманғы тележурналистика.

Тележурналистика функциялары

Ақпараттық функциясы. Мәдени – ағартушылық функциясы. Интегративтік функциясы. Әлеуметтік – басқарушылық функциясы. Ұйымдастырушылық функциясы.

Танымдық (білім берушілік) функциясы. Рекреативті функциясы.

Тележурналистика жанрлары

Тележурналистиканың ақпараттық жанрлары: телеақпарат, телесұхбат, телерепортаж, есеп, кадрдегі монолог (выступление). Тележурналистиканың талдамалы жанрлары: телекомментарий, телешоу, телеэңгімелесу, теледискуссия, баспасөз мәслихаты, телекорреспонденция, журналистік зерттеу. - Тележурналистиканың деректі – көркем жанрлары: эссе, телеочерк, (портреттік, проблемалық, жолсапар), суреттеме және қоғамдағы типтік кемшіліктер мен кертартпа әрекеттерді сын тезіне салуға арналған телетуындылар тобы- сатиралық жанрлар.

Тележурналистиканың пішіндері

Дәстүрлі тележурналистикамен сабақтастыра отырып, тікелей эфир әдісімен жүзеге асатын қазіргі заманғы тележурналистика пішіндерін төмендегідей сипатта топтастыруға болар еді:

Қазіргі заманғы тележурналистика пішіндерінің классификациясы: 1.Телесюжет. 2.Тележаңалықтар топтамасы. 3.Телесараптама. 4.Ток-шоу 5.Реалити шоу. 6.Интерактивті бағдарламалар 7.Авторлық бағдарлама 8.Музыкалық бағдарлама. 9.Көңілашар бағдарлама 10. Интеллектуалдық бағдарлама 11.Лингвистикалық бағдарлама 12.Телеролик. 13.Телемарафон 14.Телеойын 15.Телекөпір 16.Телеакция.

Тележурналистиканың бейнелеуші құралдары

Тележурналистиканың бейнелеуші құралдары: бейне, дыбыс, сөз, музыка, монтаж Тележурналистиканың бейнелеуші құралдарын оқыту үшін ең алдымен, олардың экран тілінің элементтері ретіндегі функцияларын түсіндірген абзал. Тележурналистиканың бейнелеуші құралдары – бейне, дыбыс, сөз, музыка экран тілінің негізгі элементтері болып есептеледі.

Телевизиялық сценарий

Тележоба әзірлеудің ең басында тұратын процесс телесценарий жазу болып табылады. Телесценарий – кез-келген хабардың, кез-келген жобаның «қанқасы», яғни эфирге шығатын телетуындының қағазға түсірілген нұсқасы. Ол әдеби, яғни, журналистік және режиссерлік сценарий болып екіге бөлінеді. Режиссерлік сценарий жұмыс сценарийі деп те аталады. «Тележурналистикадағы жазу өнерінің кәсіби принциптері», «Авторлық сценарий», «Режиссерлік сценарий», «Авторлық мәтінді экрандық туындыға айналдыру қисындары» қарастырылады. Телесценарийді экрандық туындыға айналдыру процесі. Телесюжет және оның құрылымы.

Телевизиядағы мамандықтар

Тележурналистиканың мамандықтары атқаратын қызметтерінің сипатына қарай шығармашылық және техникалық болып екіге бөлінеді. Әлбетте, шығармашылық мамандықтар тобына журналистік қызмет енеді. Тележурналист деген жалпы атаудың өзі телевизияның шығармашылық қызметі аясында сан тарауға бөлініп кетеді. Тіпті, жанрларға байланысты атауы бар мамандықтар да кездеседі: **телекомментатор, интервьюер, шоушы, тележүргізуші, редактор, виджей.** Атқаратын қызметі техникалық болғанмен орындалу реті тек ғана шығармашылық процесс арқылы жүзеге асатын мамандықтар да бар: **оператор, режиссер, режиссердің ассистенті, т.с.с.**

Экран этикасы: телеарна және тележурналист имиджі

Мемлекеттік және мемлекеттік емес арналардың қоғамдағы ролі. Аймақтық телеарналардың атқаратын ақпарат таратудағы және қоғамдық пікір қалыптастырудағы ролі. Телеарналардың өзіндік тұғырнамасы, ұстанатын позициясы, жұмыс істеу бағыты, бет – бейнесі, имиджі, форматы. Тәуелсіз телеарналардағы пікір алуандығы мен экран этикасына сай келмейтін көріністер. Салалық телеарналардың танымдық сипаты мен мақсаттық аудиториясы. Телеарна имиджін айқындайтын тұлға - тележурналист. Телеарна имиджіне тікелей әсер ететін объективті факторлар (арна эмблемасы, жұмыс стилі, форматы, арна студиясының дизайны, т.с.с.).

Телевизиялық журналистиканың даму тенденциялары: телевизиядағы конвергенция; тележурналистикадағы интербелсенділік; телевизиядағы аутсорсинг, т.с.с

Телевизиядағы конвергенцияның сан қырлы сипаты. Интернет – тележурналистиканың көмекші құралы. Бейнепорталдар (интернет- теледидарлар, телеарналардың онлайн трансляциясы, телеарналар сайттары, интернеттегі онлайн эфир, т.с.с). Компьютерлік, цифрлық технологиялардың шексіз мүмкіндіктерін шығармашылық әдістермен ұштастыру қисындары. Ақпараттық технология мен тележурналистикадағы заманауи кәсіби біліктіліктің арақатынасы.

Интербелсенділік – аудиториямен қарым-қатынастың айрықша тәсілі (кері байланысқа құрылған бағдарлама; телекөпір, т.с.с.). Телевизиядағы аутсорсинг- «outsourcing» ағылшын тілінен тікелей аударғанда қорды сырттан тарту деген мағынаны білдіреді. Ресми тұрғыда аутсорсинг – қарсы жақтағы жалдаушыға бизнес- функциялардың кейбірін және компанияның бизнес-үрдісінің бір бөлігін беру арқылы телеөнімге тапсырыс жасайды.

Радиожурналистиканың өзіне тән ерекшеліктері. Радиожурналистика тарихынан.

Радио – дыбыстық өнер (оның өзегі – сөз, тетігі – техника, құралы – дыбыс). Радио – музыканың насихаттаушысы (Қазақ радиосының «Алтын қорындағы» музыкалық шығармалар). Жанды сөз – радионың ең нәзік бейнелеуші құралы (Радиожүргізушінің табиғи әңгімесі). Радионың акустикалық табиғаты.

Радиохабардың құрылымы. Радиожурналистикадағы жанрлық түрлердің жүйесі.

Радиожурналистика жанрлары үлкен үш топқа бөлінеді: **ақпараттық жанрлар: радиоақпарат, радиосұхбат, радиоесеп, радиорепортаж, радиомонолог; талдамалы жанрлар: радиокomentarий, радиошолу радиоәңгімелесу, радиокорреспонденция; деректі-көркем жанрлар: радиоочерк, радиофелетон, радиокомпозиция, журналистік зерттеу, радиоспектакль.**

Радиодағы сөйлеу техникасы мен режиссура

Адамның сөйлеу қызметі және тіл қатысу процесі; Сөйлеушінің жеке тұлға ретіндегі образы; Сөйлеу шеберлігіне қажетті шарттар: дикция, тыныс алу, дауыс; Тікелей эфирде сөйлеу; Сөйлеу мәдениетінің негіздері; Тартымды, көркем сөйлеу тәсілдері; Риторикалық әдет-дағдылар мен шеберлік; Полемикалық шеберліктің негіздері. Режиссер-хабарға жауапты адам. Арнаның бағыт-бағдарына, жоспарларына орай хабардың сценарлық жобасын құру, жанрын анықтау, хабарға қатысушы адамдарды шақырту, мәселеге қатысты жайларды анықтау сияқты т.б. ұйымдастыру шараларымен шұғылданады.

Радио аудиторияны зерттеу тәсілдері

Телерадиобағдарламалардың көрермен тарапынан бағалануы критерийлеріне сәйкес принциптер. Телерадиоарналардың рейтингтік көрсеткіші. Телерадиоарна бағдарламаларының мақсаттық аудиториясы. Мақсаттық аудиториялардың қажетін қанағаттандыру арқылы телерадиоарналар журналистиканың функцияларын жүзеге асырады. Жас шамасына, әлеуметтік тобына қарай зерттеу түрлері; Телерадиоаудиторияны зерттеудің дәстүрлі және қазіргі заманғы тәсілдері.

Радиодағы тікелей эфир заңдылықтары. Радиожурналистің мінез- құлқын реттейтін кәсіптік-этикалық ережелер мен нормалар

Журналист-жүргізушінің тікелей эфирдегі рөлі. Тапқырлық танытуы, аудиториямен қарым-қатынас орнатуы, сұрақтарға жауап беріп, интерактивтілікті меңгеруі. Тікелей эфир форматындағы оның жауапкершілігі, білімі мен парасаты, мәдениеті мен жағымды дауысы, шешендігі мен тіл байлығы. Эфир этикасы. Телерадиожурналистің сөйлеу мәдениеті (А.Байтұрсынұовтың тіл қисыны туралы қағидалары). Тікелей эфирдегі кәсібишеберліктің психо-лингвистикалық аспектілері. БАҚ

туралы заң аясындағы телерадиожурналистке қойылатын талаптар.

МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ЖУРНАЛИСТИКА

Курстың мақсаты мен міндеттері

Интернеттің пайда болуы. Мультимедиялық журналистиканың ерекшелігі мен қызметтері. Интернеттегі жүйелер мен адрестер. Белгілеу тілі және гипертекст ұғымы. Браузерлер және басқа да компьютерлік бағдарламаларды қолдану. Желінің іздеу жүйесі. Электронды хат алмасуды тиімді пайдалану. Пошта бағдарламаларының негізгі және қосалқы көмекші қызметтері.

Интернеттің ерекшелігі мен қызметтері. Ақпараттық қоғам және Мультимедиялық журналистика

Ақпараттық қоғам және Интернет-журналистика. Ақпараттық инфраструктура және ақпараттық технология. Конвергенция және дигитализация. Ақпараттық ресурстар. Мультимедияның дамуы – ақпараттық қоғам дамуының негізі.

Мультимедиялық журналистикадағы ақпараттық инфраструктура және ақпараттық технология. Ақпараттық ресурстар.

Мультимедиялық журналистика қалыптасуындағы ақпараттық инфрақұрылымдар. Ақпараттық технология және Интернет. БАҚ-тың Интернетке орналасуы. Жаңа медитаның жаһандық және ұлттық даму ерекшеліктері, проблемалары.

БАҚ-тың Интернеттегі порталдары мен ақпараттық қорлары. Журналистикадағы конвергенция және дигитализация.

Мерзімді басылымдар Интернетте. Радио Интернетте. Телевизия Интернетте. Мультимедиа. Электронды хат тарату тізімі. Телеконференциялар.

Журналистер қажетті мағлұматтар алатын желілік мамандандырылған ақпарат көздері. Веб-технология интеграциялық технология ретінде. Конвергентті журналистиканың даму бағыттары, талаптары. БАҚ жүйесіндегі дигитализация, жаңа сандық технологиялар.

Мультимедиялық журналистиканың дербестенуі – азаматтық журналистиканың негізі

Интернет журналистиканың ақпараттық, технологиялық және интерактивті мүмкіндіктері. Азаматтық журналистиканың дамуы, қалыптасуы. Интернет журналистиканың дербестенуіне апаратын құрал ретінде. Жаһандық және жергілікті ерекшеліктері.

Мультимедиялық журналистиканың ақпараттық, мәтіндік, анимациялық, визуалдық, дыбыстық құралдары мен бағдарламалары

Мультимедиа саласындағы жаңа бағыттар мен технологиялар. Д3 форматындағы жобалар. Мультимедиа журналистика функцияларының жаңа бағыты ретінде.

Мультимедиялық жобаларды орындаудағы ақпараттық ізденістер. Мәтіндік, визуалдық, аудио, графикалық, анимациялық құралдарды басқару әдістері.

Мультимедиялық журналистиканың жанрлары. Жанрлардың эволюциясы

Жаңалық және жаңалықтар лентасы. Веб-күнделіктер. Фотодеректер. Репортаж элементтері. Сұхбат. Көзқарас, пікір. Аналитикалық мақала (шолу, очерк).

Жаңалық порталдары. Сілтемелер каталогы. Дайджестер мен веб шолулар.

Интернет-журналистиканың болашағы және кейбір олқылықтары.

Жанрлардың өзгеруі, интеграциялануы, эволюциясы.

Интернет басылымдар жүйесі. Электронды БАҚ – Интернетте.

Мультимедиа технологиясы

Интернет-газеталар, Интернет-журналдар – электронды баспасөздің құралы ретінде. Дәстүрлі мезімді басылымдардың Интернет бетіне көшуі.

Телевизия және радио Интернетте. Интернет-радио және Интернет телевизияның мүмкіндіктері, хабар тарату ерекшеліктері, болашағы.

Мультимедиа технологиясының қарыштап дамуы. Жаңа форматтағы медиа.

Онлайн журналистика, жұмыс істеу принциптері. Желілік және желілік емес қызмет түрлері. Вебинар, веб-конференция және веб- форумдар

Журналистикадағы интерактивтік пен онлайн: мүмкіндіктері мен артықшылықтары. Онлайн-журналистиканың ерекшелігі. Желідегі ақпараттық қызметтер. Онлайн-журналистикадағы мәтін. Интернет желісіндегі жарияланымның ақпараттық жиынын әзірлеу.

Мультимедиялық журналистикадағы жаңа технологиялар. Веб- дизайн, оның негіздері. Графикамен жұмыс істеуге арналған компьютерлік қолданбалы бағдарламалар

Веб-парақшалар мен сайттар дизайнының ерекшеліктері. Веб-дизайн негіздері. Графикамен жұмыс істеуге арналған компьютерлік қолданбалы бағдарламалар. Дизайн элементтері. Дизайн принциптері. Орынды қолдану. Пропорциялар. Бағыттылық. Стилль бірлігі. Контраст. Тұтастай образ. Ұстамдылық. Детальге айрықша мән беру. Қаріп архитектурасы. Қаріпті бағалау мен таңдау. Үйлесім. Қарсылық. Контраст. Қаріпті тиімді пайдалану. Сурет өнері. Фотосуреттің эмоциональді әсері. Суретті тиімді пайдалану. Түспен жұмыс істеу. Түстер туралы ілім. Жылы және күңгірт түстер. Эмоциялық фон. Мәтіннің құрылымы. Тақырыптар мен тақырыпшалар. Гиперсілтемелер жасау. Маркерлер мен тізімдер.

Веб-редактор: қызметіне қойылар талаптар, жұмыс істеу принциптері. Журналистикадағы блогинг. Блогосфера және журналист шығармашылығы

Веб-сайттар үшін мәтін жазу. Оқуға қолайлылығы.

Жобалау мен жоспарлау. Мәтінмен жұмыс кезеңдері: декомпозиция; композиция; құрылымдық-стильдік әдеби өңдеу; логикалық бірізділік; мәтінді сынау. Желілік материалдарды әдеби өңдеудің ерекшеліктері. Мағынаны әдеби өңдеу. Ақпараттың артық жүк көтеруі. Тілдің қарапайымдылығы. Мәтін дизайны. Мәтінді күшейтетін кейбір бейнелеуіш элементтер. Пиктограммалар, көрсеткіштер мен бастырмалар. Журналист блогы. Блоктағы мультимедиа. Қазақстандағы блогосфера, дамуы, болашағы. Блок – журналистің виртуалдық шығармашылық алаңы.

Мультимедиялық журналист және Нетикет. Веб-журналист қызметін реттейтін құқықтық және этикалық талаптар

Мультимедиялық журналист және Нетикет. Интернет-журналистика шығармашылық түрі ретінде. Интернеттегі дерек, оны жинақтаудың ерекшелігі. Веб-парақшалардың сапасын айқындау. Интернет арқылы қарым- қатынас жасаудың психологиялық ерекшелігі. Онлайн журналистика саласындағы инновациялар; жаңа міндеттер мен одан туындайтын жаңа кәсіби талаптар. Мультимедиялық журналист: дағдысы мен тәжірибесі. Журналистің тіл мәдениеті. Веб-журналистің жұмыс тәсілдері. Желідегі журналистік білім.

Журналистикадағы деректердің шынайылығы мәселесі. Веб-журналист қызметін реттейтін құқықтық және этикалық талаптар. Қазақстанның БАҚ- қа қатысты заңдары. Қазақстан Республикасының тіл саясаты және мемлекеттік тілде ақпарат таратуда қолданылатын нормалар.

Веб-журналистика және ақпараттық қорлар, ақпараттық аудит, ақпараттық маркетинг және менеджмент

Интернет-басылымдардың экономикасы мен менеджменті. Веб-сайттар рейтингі. Интернет жарнама мен PR-технологияның негіздері. Жарнама сценариін жазудың принциптері. Юмор - назар аудартудың пәрменді тәсілі ретінде. Жарнама жасаудағы шығармашылық ізденістер. Жарнама тиімділігін айқындау.

Ақпаратты қорғау жүйесі. Ақпараттық қауіпсіздік. Интернет журналистиканың аудиториясы

Интернет журналистикадағы ақпараттық қауіпсіздік мәселесі. Аудиторияның құрылымы және оларды қызықтыратын жайлар. Мотивтер. Электронды БАҚ пәрменділігі мен тиімділігі. Аудиторияны типтеу мәселелері. Аудиторияны зерттеудің ғылыми

негіздері. Ақпаратты қабылдаудың психологиялық ерекшеліктері. Аудиторияны зерттеу әдістері – сайтқа кіруді тіркеу және есептеу, сұрау салулар, бақылау, құжаттарды талдау, эксперимент. Телефонмен хабарласу, электронды почта, хабарландырулар тақтасы, чаттар мен конференциялар арқылы аудитория талап-тілектерін білу. Аудиторияның мотивациясы.

3.5 Мемлекеттік емтихан тапсыру нәтижелерін бағалау критерийлері

Оқу орнында бітірушіні қорытынды аттестаттау міндетті болып табылады және білім беру бағдарламасын толық игергеннен кейін жүзеге асырылады. Қорытынды аттестаттау ауызша түрде жүргізіледі. Аттестаттау комиссиясы әрбір аттестатталатын студенттің жауаптарын жеке тыңдайды. Билет сұрақтарына жауап бергеннен кейін комиссия мүшелері қосымша сұрақтар қоя алады.

Қойылған бағалар кешенді емтихан өткізілген күні, аттестаттау комиссиясының мүшелері жауаптарды талқылап, хаттама ресімдегеннен кейін жарияланады.

Баға	Критерийлері
Өте жақсы	<p>Егер студент барлық бағдарламалық материалдың терең және жан-жақты білімін көрсетсе, емтихан билетінің барлық сұрақтарына дәйекті, мазмұнды, толық, дұрыс және нақты жауаптар берсе, жауаптардың мазмұны түлектің сенімді білімін және оған берілген біліктілікке сәйкес кәсіби міндеттерді сәтті шеше алатындығын көрсетсе;</p> <p>жауап логикалық түрде емтихан билетінің барлық сұрақтарына сәйкес құрылады. ұсынылатын ережелерді жан-жақты дәлелдейді, журналистердің жұмыс тәжірибесінен сенімді мысалдар келтіреді; әртүрлі тұжырымдамаларды қамтуда аналитикалық тәсілді ашады, өз көзқарасын негіздейді; эмпирикалық фактілерді талдау және теориялық бағалау қабілетін көрсетеді; пәнаралық байланыстар орнатады, сонымен қатар емтихан алушылардың қосымша сұрақтарына жауап береді.</p>
Жақсы	<p>Егер жауаптардың мазмұны түлектің жеткілікті білімі мен оған берілген біліктілікке сәйкес келетін кәсіби міндеттерді сәтті шеше алатындығын көрсетсе,</p> <p>түлек жоспарға сәйкес жауапты қисынды түрде құрады; тұжырымдамалар мен оның көзқарасының негіздемесін салыстыруда талдаудың сәйкес келмеуіне жол береді; эмпирикалық фактілерді талдау және теориялық бағалау қабілетін көрсетеді; әрдайым емес бұқаралық ақпарат құралдарының тәжірибесінен мысалдар келтіре алады және қосымша сұрақтарға толық жауап бермейді.</p>
Қанағаттанарлық	<p>егер жауаптардың мазмұны түлектің қанағаттанарлық білімін және оған берілген біліктілікке сәйкес келетін кәсіби мәселелерді шеше алмайтындығын көрсетсе; түлек өз жауабын жеткілікті түрде қисынды түрде құра алмаса, жауап жоспары болмаса немесе жауап жоспары сәйкес келмесе; санаттардың мәнін егжей-тегжейлі ашуда әлсіздікті анықтайды, тек жеке базалық білімге ие ұсынылатын ережелерді жеткілікті дәлелсіз декларациялайды; теорияны практикамен байланыстыра алмайды, сонымен қатар негізгі және қосымша сұрақтарға жауап беру кезінде жарықтандырылған материалда жеткілікті бағдарланбайды.</p>
Қанағаттанарлықсыз	<p>егер жауаптардың мазмұны түлектің әлсіз білімін және оған берілген біліктілікке сәйкес келетін кәсіби мәселелерді шеше</p>

	алмайтындығын көрсетсе; түлек өз жауабын қисынды түрде құра алмайды, жауап жоспары жоқ; негізгі ұғымдарды білмейді; терминологияны білмеуді анықтайды; теорияны практикамен байланыстыра алмайды, дәрекі ойларға жол береді. қателер, айтылған сұрақтардың мәнін түсінбеуді көрсетеді.
--	--

Жауаптың нақтылығы, студенттің мысал ретінде сенімді фактілерді (күндер, есімдер, бұқаралық ақпарат құралдары мен журналистік шығармалардың атаулары және т.б.) келтіре алуы бағалау үшін ерекше маңызға ие.

Студент "қанағаттанарлықсыз" баға алуына байланысты оқу туралы анықтама бере отырып, университеттен шығарылады. Мемлекеттік емтиханды бір жылдан ерте емес және емтихан тапсырғаннан кейін бес жылдан кешіктірмей қайта тапсыруға болады.

Бакалавриаттарды даярлаудың сапа деңгейін бағалау критерийлері мемлекеттік диагностиканың нысандары мен әдістеріне байланысты дифференциалды түрде қолданылады. Қорытынды емтихандағы кешенді біліктілік сынағы қорытынды бағасы тапсырмаларды орындау үшін жалпы бағалаудың сомасы болып табылады.

Студенттердің білімі, біліктілігі мен дағдылары келесі жүйеде бағаланады:

Әріптік жүйе бойынша баға	Балдардың сандық баламасы	Пайыздық мазмұны	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0,5	25-49	Қанағаттанарлықсыз
Fx	0	0-49	

4. Мүгедектер мен денсаулық мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін қорытынды аттестаттауды өткізу ерекшеліктері

Мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін қорытынды аттестаттау Жоғары білім берудің білім беру бағдарламалары бойынша қорытынды аттестаттауды өткізу тәртібі туралы ережеге сәйкес жүзеге асырылады.

Мүмкіндігі шектеулі студенттер, барлық басқа студенттер сияқты, белгілі бір студенттің ерекшеліктері мен білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, дер кезінде оқу жоспары бойынша оқи алады. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған жеке оқу жоспары бойынша оқу кезінде жоғары білім алу мерзімі қажет болған жағдайда ұзартылуы мүмкін, бірақ бір жылдан аспауы мүмкін.

Оқытудың жеке кестесін жасау кезінде сабақтарды өткізудің әртүрлі нұсқаларын қарастыру қажет: білім беру ұйымында (академиялық топта және жеке), қашықтықтан оқыту технологияларын қолдану арқылы үйде.

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың нозологиясының ерекшеліктерін ескере отырып, қорытынды аттестаттау жүргізу. Білім алушыларды қорытынды аттестаттау рәсімдерін іске асыру үшін білім беру ұйымы мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін бейімделген және

олардың негізгі білім беретін бағалау құралдарының қорын құруы тиіс, сонымен бірге білім беру бағдарламасында жарияланған барлық құзыреттерді қалыптастыру.

Мүмкіндігі шектеулі білім алушыларды қорытынды аттестаттау нысаны жеке психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып белгіленеді (ауызша, қағазда жазбаша, компьютерде жазбаша, тестілеу түрінде және т.б.). Қажет болған жағдайда мүмкіндігі шектеулі білім алушыға жауап дайындауға қосымша уақыт беріледі. Мүмкіндігі шектеулі жандар үшін қорытынды аттестациядан қашықтан өтуге мүмкіндік бар.